

VÅRA INSATSER FÖR KONSUMENTERNA **2022**

INNEHÅLL

- 3** Våra viktigaste segrar 2022
- 4** Styrelsens berättelse
- 6** Inflation & kostnadsökningar
- 7** Livsmedel
- 8** Konsumenträttigheter
- 10** Digitala tjänster
- 11** Finansiella tjänster
- 12** Hållbarhet
- 13** Valet 2022
- 14** Blåslampan
- 16** Medlemmar och Råd & Rön

Lista över Sveriges Konsumenters samtliga uppdrag och aktiviteter finns att läsa på www.sverigeskonsumenter.se/vb2022

Våra insatser för konsumenterna 2022

© Sveriges Konsumenter 2023

Foto: Omslag, s. 2, 4, 6, 9-13, 18: Shutterstock.

Omslag, s. 2, 7, 18: Unsplash. Sid 3: Pexels.

Omslag, s. 8: © Alena Shekhovtsova via Canva.com

Sid 15: Nils Petter Nilsson.

Våra viktigaste segrar 2022!

Många av frågorna vi arbetar med kräver år av samtal, öppna brev, debattartiklar, remisskrivande, utredningsarbete innan vi ser resultat. Men så plötsligt händer det något! Plötsligt bär uthålligheten och övertygelsen frukt. Under 2022 kunde vi se tydliga framsteg på flera områden. Härliga segrar att fira!

1. Mål för konsumtionsmål

Sveriges Konsumenter har länge drivit kravet på att vi i Sverige ska ta ansvar för alla utsläpp som kopplas till vår konsumtion. I april 2022 lade Miljömålsberedningen äntligen ett förslag i linje med våra krav!

Läs mer på sidan 12

2. Konsumentköplagen 2.0

EU:s nya konsumentlagstiftning förbättrade reklamationsrätten för konsumenter kraftigt och moderniserade lagen så att den numera omfattar även digitala tjänster. Det är viktiga segrar i den nya konsumentköplagen.

Läs mer på sidan 8

3. Halverade lån till fossilbranschen

Fair Finance Guides uppmaningar till privatkunder att protestera mot sina bankers investeringar och lån till och investeringar i fossilbranschen har gett resultat! Höstens stora rapport visar att svenska storbankers utlåning halverats på två år. Även om mycket återstår så är det en viktig milstolpe.

Läs mer på sidan 11

4. Global standard för mensprodukter

Mensprodukterna blir fler och fler. Men är de säkra? Och får konsumenter den information de behöver för att använda dem? Fem år efter att vi första gången ifrågasatte att det inte finns någon standard för produkterna, kunde vi i juni delta i ett historiskt möte när den internationella standardiseringskommittén höll sitt första möte och påbörjade arbetet med att ta fram en internationell standard för mensprodukter. Sveriges Konsumenter håller i den svenska ordförandeklubban.

5. Ny strategi mot greenwashing

Fair Finance Guides avslöjande exempel på greenwashing i sparprodukter bidrog till att Finansinspektionen lanserade en ny strategi och åtgärder mot greenwashing.

6. Pressar bankerna till att agera

En HD-dom och en konsumentombudsman på krigsstigen räckte inte. Men när även vi ställde krav på bankernas vd:ar om ersättningen till bedrägerioffer började bankerna äntligen röra på sig. En viktig delseger.

7. Bättre samverkan i EU

Vi har tillsammans med Konsumentverket arbetat för att stärka samarbetet mellan myndigheter och konsumentorganisationer i EU. Ett samarbete som kommer testas under 2023. Det är särskilt viktigt då många konsumentproblem är gränsöverskridande och företagens hemvist ofta gör att nationella myndigheter har svårt att agera. 2023 ska även lagstiftningen för samarbetet i myndigheternas nätverk för konsumentskydd (CPC network) revideras, vilket förväntas ge nya verktyg för tillsynsarbetet.

”Ska vi rädda klimatet krävs att vår konsumtion finns med i klimatmålen – och att vår konsumtion förändras. Med Miljömålsberedningens förslag har vi kommit en bra bit på vägen.”

Jan Bertoft om mål för konsumentutsläpp.

Styrelsens berättelse

2022 gjorde sig omvärlden brutalt påmind, vilket fick stora konsekvenser även för oss som konsument. Rysslands storskaliga invasion av Ukraina bidrog till energikrisen och kostnadsökningar på i stort sett allt – livsmedel, transporter och boende. Samtidigt kvarstår och ökar stora utmaningar som en allt mer komplex marknad, digitalt utanförskap, överskuldsetting, bedrägerier, omställning till hållbar konsumtion och mycket annat.

Sveriges Konsumenter har varit en stark och tydlig röst för utsatta konsumenter, bland annat genom medverkan i media, samarbete med den europeiska konsumentrörelsen och genom en ny ståndpunkt om energipriser med konsumenten i centrum. EU:s lagstiftningsarbete har också blivit alltmer intensivt och under året har vi tillsammans med BEUC förberett det svenska ordförandeskapet i EU 2023.

Valåret 2022 har vi uppvaktat alla partier med en valplattform, genomfört en partienkät som resulterat i ”Konsumentkompassen”, medverkat under Almedalsveckan och efter valet skickat brev och material till flera av de nya ministrarna samt även träffat de flesta partigrupperna i civilutskottet.

Konsumentvägledningen övertogs detta år från Råd & Rön AB och har vuxit i omfattning med fler stadsdelar i Stockholm. Den kommer att utvecklas tillsammans med våra medlemsorganisationer, tack vare nya medel från Arvsfonden.

Genomslaget i media har varit mycket stort – sammanlagt 1 080 publiceringar – vilket innebär mer än tre framträdanden per dag i press, radio eller TV. Vi har dessutom initierat nya externfinansierade projekt, vid sidan av fleråriga projekt sedan tidigare år.

Arbetet har varit aktivt och framgångsrikt, tack vare stor flexibilitet och engagemang hos såväl kanslipersonal som hos våra representanter och förtroendevalda. Styrelsen vill tacka för hårt arbete, engagemang och för gott genomslag.

I EU har vi arbetat med den gröna given, konsumentagendan och den nya planen för hållbara livsmedelssystem. Exempel på aktuella frågor under året är konsumenträttigheter, marknadskontroll, produktsäkerhet, tvistlösning, livsmedelsinformation, integritet, artificiell intelligens, e-handel, finansiella tjänster, överskuldsetting, kontanter, kemikalier, ekodesign, ekologiska produkter, miljöpåståenden och cirkulär ekonomi.

Nationellt har påverkansarbetet också varit intensivt. Överskuldsetting, marknadskontroll, miljömärkning, digitala rättigheter, reklamationsrätt, hållbara livsmedelssystem och investeringar har varit viktiga teman i framträdanden och möten. Under året har vi bland annat deltagit i fyra statliga utredningar.

Sveriges Konsumenter har också utvecklats och nått framgångar genom våra projekt. Fair Finance Guide har fortsatt satt press på bankernas hållbarhetsarbete och har nått stor framgång med tydlig mätbar påverkan av marknaden. Kemikalieappen har gett möjlighet att verka för en utfasning av

problematiska ämnen. Ett nytt projekt om kemikalier har startats under året, ett projekt om reduktion av plast startar vid årsskiftet. Konsumentinflytande i standardiseringen samt mervärden med ekologisk mat har varit andra viktiga projektteman.

Sveriges Konsumenters medlemsorganisationer är fundamentet för en demokratiskt förankrad konsumentrörelse. Vid årets slut är vi 21 medlemsorganisationer, efter att Verdandi och Astma- och allergiförbundet anslöt under hösten.

2022 var det sextonde hela verksamhetsåret för Råd & Rön AB som Sveriges Konsumenters helägda dotterbolag. Tidningen har satsat kraftigt och framgångsrikt på den digitala användningen.

Verksamhetsberättelsen visar vad Sveriges Konsumenter har gjort under 2022. Och det är mycket, särskilt med tanke på relativt begränsade ekonomiska resurser. Det dagliga arbetet drivs av en kompetent och engagerad personal. Även ett 70-tal frivilligt engagerade har i högsta grad bidragit till arbetet.

Stockholm 2023-03-16

Marie Linder
Ordförande

Bo Carselid
LO
Vice Ordförande

Johanna Hållén
PRO

Maris Sedlenieks
SPF Seniorerna

Mårten Zetterman
Resenärerna

Anita Lindskog
Funktionsrätt Sverige

Asha Ismail
SIOS

Fredrik Pettersson
ABF

Wivi-Ann Heurlin-Krantz
1,6 miljonerklubben

Snabba prisökningar pressar konsumenter

2022 blev ett extremt tufft konsumentår. Det var året då vi gick från historiskt låga till snabbt stigande räntor, samtidigt som priserna på framför allt energi och livsmedel exploderade. Det ledde till att vi fick sätta stort fokus på prisökningar – och ta fram en ny ståndpunkt om energi.

Några insatser under året

- **Kritik mot nollräntor**

Räntehöjningarna skapade stor turbulens och oro hos de svenska hushållen. ”Konsekvens eller logik är inget som präglar storbankerna”, skrev generalsekreteraren i en blogg som fick stor uppmärksamhet. Detta efter att bankerna varit snabba på att höja räntan på lånen, men behållit nollräntan på de flesta spar- och transaktionskonton. Uppmaningen blev att vara ”otrogen”, att ha konto i flera banker och snabbt föra över pengar till den nischbank som ger bäst sparränta. Det tjänar den enskilde på samtidigt som storbankerna ”kanske blir lite mer på tårna”.

- **Ståndpunkt om energipriser**

Energipriserna blev under 2022 en kritisk fråga för konsumenterna. Tillsammans med europeiska kollegor diskuterade Sveriges Konsumenter den samlade konsumentrörelsens unika roll. Resultatet blev bland annat en helt ny ståndpunkt med tre krav: Kompensation till de mest utsatta utifrån en kombination av låga inkomster och höga boendekostnader, effektiva stöd för att hjälpa konsumenter att minska sin energiförbrukning samt tydligare information till konsumenterna och ökad rådgivning.

- **Debattartikel om elprisstöd**

I valrörelsen överträffade partierna varandra om elprisstöd, men utan konkretion. Vi bidrog till konsumentperspektivet genom bland annat en debattartikel i Göteborgs-Posten med rubriken ”Så kan utsatta konsumenter skyddas mot skenande elpriser”. Där underströks också att Energikrisen inte får bli en ursäkt för att överge vår tids allra

största ödesfråga: klimatet. Ett viktigt krav var också att EU:s olika initiativ måste anpassas till svenska förhållanden där bostäder till stor del värms upp med fjärrvärme eller el, och där den stora andelen boende i flerfamiljshus sällan kan välja energikälla.

- **Krympflation på allas läppar**

Den snabba prisökningen på mat har inte bara grävt hål i gemene mans plånbok, utan har även skapat en sällan beskådad vaksamhet bland konsumenterna. Under året som gått har vi kontaktats av otaliga konsumenter som gett exempel på hur företag minskat innehållet i en förpackning samtidigt som priset behållits på samma nivå eller till och med höjts. Och våra experter har intervjuats i media om krympflation gång på gång. Att producenter kan tvingas höja priser är en sak – men då ska man vara tydlig med det och inte försöka lura kunden att tro att varan kostar lika mycket som tidigare.

“Ge ett temporärt, ekonomiskt stöd till de hushåll som inte skulle kunna betala sina energiräkningar, framför allt de med en kombination av låga inkomster och höga boendekostnader.”

Jan Bertoft i ett debattinlägg i GP 23 oktober.

Hållbar livsmedelsförsörjning – mer aktuellt än någonsin

Kriget i Ukraina blev inte bara ett krig mot civilbefolkningen och ett krig om energin – utan fick snabbt effekter på livsmedelsmarknaden med kraftigt höjda priser och minskad efterfrågan på ekologiskt odlat som följd.

Några insatser under året

- **Öppet brev om ny livsmedelsstrategi**

När den nya regeringen presenterats under hösten skickade sju organisationer, däribland WWF, Ekologiska Lantbrukarna, World Animal Protection, Naturskyddsföreningen och Sveriges Konsumenter ett brev till landsbygdsministern. Organisationerna, som sammanlagt representerar flera miljoner medlemmar, uppmanade ministern att sätta miljömässig hållbarhet, folkhälsa, djurvälstånd och tryggad livsmedelsförsörjning på den politiska dagordningen. ”Vi vill att regeringen verkar för en långsiktigt hållbar och robust livsmedelsstrategi som främjar en mångfald av lantbruksföretag i hela landet och går i linje med målsättningarna i EU:s jord till bordstrategi.”

- **Fjärde året med EKO-september**

För fjärde året i rad var vi med i EKO-september, kampanjen som vill öka kunskapen om hur den ekologiska maten produceras och allt positivt den bidrar till, som till exempel ökad biologisk mångfald, extra god djuromsorg och mat utan onödiga tillsatser. Under våren arrangerade vi ett rundabordssamtal med representanter från de största matvarukedjorna för att få en bild av utmaningarna med ekologisk livsmedelsförsäljning, som sjunkit de senaste åren. Med hjälp av kända profiler och egna inlägg i sociala medier hade kampanjen en räckvidd på över 260 000 personer under kampanjmånaden.

- **Granskning av ekologiskt i e-handeln**

Inom ramen för EKO-september genomförde vi under våren en granskning av det ekologiska utbudet i e-handeln. 14 utvalda ekologiska varor kartlades hos sex butiks kedjor på nätet vilket resulterade i rapporten Eko i e-handeln. Granskningen visade på stora skillnader i eko-andelar mellan olika produktgrupper, där eko-banor låg i topp medan utbudet av ekologiska vego-produkter ekade tomt. Granskningen fick stort genomslag i media och fanns med som bakgrund till ett rundabordssamtal med branschaktörer om utmaningarna med den ekologiska livsmedelsförsäljningen.

- **Offentliga måltider borde visa vägen**

De tre miljoner måltider som dagligen serveras i förskolan, skolan och omsorgen är avgörande för barn, sjuka och äldres välmående och trygghet. Det är lätt att ta detta för givet. Men de är en nyckel till hållbar utveckling och de stakar ut riktningen för såväl ökad försörjningsförmåga som stärkt beredskap. En debattartikel med detta budskap publicerades av cheferna för LRF, Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Sveriges Konsumenter. Artikelns resultat var ett resultat av projektet MatTanken, som också varit mycket aktivt med att föra fram goda exempel på hållbara offentliga måltider, bland annat på Offentliga måltidens dag.

Viktiga förstärkningar av konsumenträtten

2022 blev inte bara inflationens år. Det var också året då vårt enträgna arbete för stärkt konsumentskydd gav resultat genom förändringar på en rad lagstiftningsområden. Och året då bankbedrägerierna ökade explosionsartat.

Några insatser under året

- **Ny konsumentköplag**

Den nya europeiska konsumentköplagen innebär ett stärkt konsumentskydd som är mer anpassat till dagens digitaliserade konsumentmarknader, med krav på bland annat uppdateringar. Dessutom fick vi igenom vårt krav på två års omvänd bevisbörda när en vara går sönder, en förlängning från tidigare sex månader. Under den tiden är det företaget som ska bevisa huruvida fel på en vara är ursprungligt eller ej. ”Det här blir ett sätt att ställa krav på mer hållbara produkter”, konstaterade vår konsumentvägledare Maria Wiezell.

- **Moderniserade konsumentskyddsregler**

Den första september fick vi en rad nya EU-baserade regler inom marknadsrätten, lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokal. Det gäller nya regler både i marknadsföringslagen, avtalsvillkorlagen, prisinformationslagen. De nya reglerna tar särskilt sikte på när man köper varor digitalt. Det ska bland annat bli tydligare vem man handlar av och hur säljarna rankar sökresultat. Men här finns även nationella krav som ska försöka sätta stopp för rea-bluffar.

- **Reklam riktad mot unga – utspel med forskare**

Miljardtals kronor satsas på att påverka barn och unga att köpa kläder, smink, spel, snacks och drycker. Det sker via influencerreklam men mycket sker också i det fördolda, långt utanför vuxnas insyn – styrt av algoritmer och på privata konton. Därför har Sveriges Konsumenter deltagit i en förstudie under ledning av Lunds universitet för att skapa större klarhet i vilken reklam som barn möter i dag och för att hitta vägar framåt.

”Det är något vi verkligen har stridit för, och som kommer att göra **stor skillnad för konsumenterna**. Var bevisbördan ligger är ofta skillnaden mellan att som konsument få rättelse eller inte.”

Maria Wiezell till TT angående ny konsumentköplag som stärker reklamationsrätten.

Förstudien avslutades med en gemensam debattartikel med bland annat krav på regelverk som hänger med i tiden och som skapar transparens.

- **Projekt med stöd från Allmänna arvsfonden**

Under 2022 beviljades vi stöd av Arvsfonden för projektet KonsumentRÄTT, som startar i april 2023. Syftet är att vända samhällsutvecklingen där den kommunala konsumentvägledningen är på väg att försvinna, vilket särskilt drabbar utsatta konsumenter, som äldre och personer med funktionsnedsättning. Projektet ska utveckla material för förebyggande arbete och erbjuda individuell konsumentvägledning till medlemmar i flera av våra medlemsorganisationer. Projektet syftar även till att stärka samarbetet mellan kommunal konsumentvägledning och det lokala civilsamhället och ska bedriva politiskt påverkansarbete för att långsiktigt stärka den lokala konsumentvägledningen.

- **Brev till storbankers vd:ar om bedrägerierna**
Bedrägerier mot bankkunder är ett växande problem. Men bankerna har alltför ofta lagt allt ansvar på den enskilda kontohavaren, med följderna att offer för bedrägerierna har kunnat bli av med sitt livs besparingar. En HD-dom under året skapar en ny praxis och ett nytt ansvar. Sveriges Konsumenters styrelse skrev ett brev till storbankernas vd:ar där vi uppmanar dem att ompröva tidigare ärenden där offren fått stå för hela förlusten själva. Sveriges Konsumenter har också fört en dialog i frågan med Konsumentverkets generaldirektör Cecilia Tisell som gästade vårt Representantskapsmöte och gav sin syn på saken.

- **Med i utredning om grupptalan**

Under året har vi medverkat i en utredning gällande genomförande av EU:s grupptalandirektiv, som ska skydda konsumenters kollektiva intressen. Det handlar både om nationella och gränsöverskridande tvister. Utredningen har både tagit ställning till vilka krav som ska ställas på en enhet för att bli godkänd, vilka tvister det gäller och hur en tvist ska drivas och finansieras. I utredningen föreslås ett godkännande av tredjepartsfinansiering, vilket vi sett som en förutsättning för att lagen överhuvudtaget ska få önskad effekt.

- **Nytt statistikverktyg för konsumentvägledningen**

2022 meddelade Konsumentverket att statistikverktyget Konstat, som används av konsumentvägledare, skulle avvecklas vid årsskiftet. Det skulle då varken finnas ett centralt ärendehanteringssystem eller möjlighet att ta fram rapporter som visar omfattningen av den totala kommunala konsumentvägledningen i Sverige. Tillsammans med Konsumentvägledarnas förening startade vi därför en arbetsgrupp med målet att ta fram ett nytt verktyg. Lösningen blev Nya Konstat, ett system med fler och bättre funktioner som skräddarsyts i samarbete med företaget Summera. Vid årsskiftet hade Nya Konstat 65 användare och används nu av 68 kommuner och 11 av Stockholms stadsdelar.

Dåligt konsumentskydd i digitala tjänster

Att persondata säljs kors och tvärs mellan olika aktörer vet vi. Men under året som gick uppmärksammade vi också hur konsumenterna utnyttjas ekonomiskt av olika digitala tjänster.

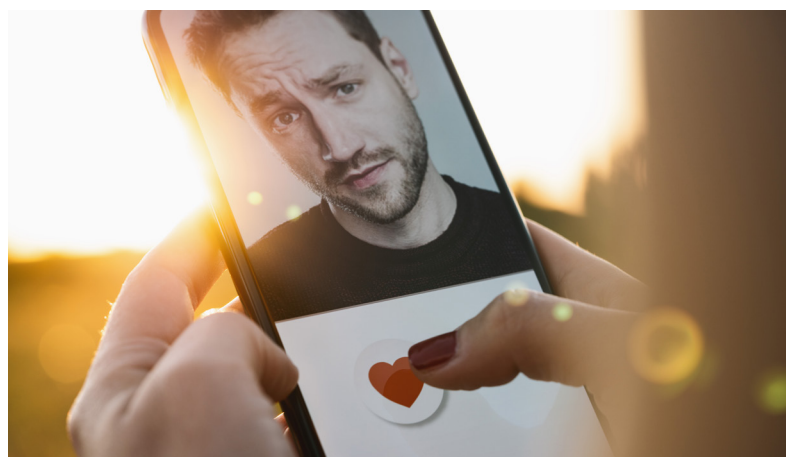
Några insatser under året

- **Krav på stärkt konsumentskydd för gamers**
En granskning av norska Forbrukerrådet visade hur tv-spelsindustrins marknadsföring och försäljning av så kallade lootlådor används för att vilseleda och utnyttja konsumenterna. Granskningen mynnade ut i en gemensam aktion då BEUC och 19 av dess nationella medlemmar uppmanade sina respektive regeringar och konsumentmyndigheter att agera för en tryggare gamingvärld som respekterar EU:s konsumentskyddsregler. Sveriges Konsumenter skrev ett öppet brev till konsumentminister Max Elger, ett brev som sedan fick stort medialt intresse.

- **Tinder anmäls för diskriminering**
I februari anmälde Sveriges Konsumenter dejtingappen Tinder för prisdiskriminering av sina användare till Integritetsskyddsmyndigheten, Diskrimineringsombudsmannen och Konsumentverket. I anmälan visas hur en kund kan få betala tolv gånger så mycket som en annan för samma tjänst – prisskillnader som inte kan förklaras på ett tillbörligt sätt. Endast Konsumentverket har tagit frågan vidare i sitt tillsynsarbete. Det gjordes genom konsumentmyndigheternas samverkan med EU-kommissionen, CPC, som har ställt klargörande frågor till Tinder. Anmälan baseras på vår rapport tillsammans med medievetarstudenter på Södertörns högskola.

”Det är **fullständigt orimligt** att vissa betalar tolv gånger så mycket som andra utan att ens veta om det.”

Sinan Akdag i SVT apropå Sveriges Konsumenters anmälan av Tinder.

Minskat fossilstöd – men mycket återstår

Finanssektorn har större möjligheter att påverka hållbarhetsarbetet i positiv riktning än många andra branscher. Men gör de det? Fair Finance Guide publicerade en rad viktiga granskningar under året, som med hjälp av tusentals bankkunders protester fått effekt.

Några insatser under året

- **Svenska sparpengar stödjer Putins krigskassa** Med anledning av Rysslands krig mot Ukraina granskade Fair Finance Guide om svenska sparpengar stöder den ryska regimen. Det visade sig att inte mindre än elva svenska banker och fondbolag investerat nära nio miljarder kronor i en handfull ryska statskontrollerade bolag som funnits på EU:s sanktionslista sedan 2014. Svenska fondbolag fick också kritik eftersom huvuddelen av fonderna med innehav i bolagen marknadsförs som gröna i olika utsträckning. Efter publiceringen lovade alla utom två mindre fondbolag att sälja sina ryska investeringar.
- **Årets ranking av bankernas hållbarhetslöften** För åttonde gången rankade Fair Finance Guide vilka hållbarhetskrav svenska banker ställer när de investerar och lånar ut kundernas pengar. Resultatet visade att alla granskade banker har förbättrat sina riktlinjer, särskilt när det gäller fossil energi och klimatet. Klart störst förbättring visade SEB som tog sig upp från en tidigare jumboplats i rankingen. Nytt var också att flera banker antagit nya riktlinjer kring djurvälfärd. SEB är nu den första storbanken som tar ställning mot att stödja pälsdjursfabriker och djurtester på icke-medicinska produkter.
- **Svenska banker minskar fossilstöd efter kundprotester** Fair Finance Guide släppte en uppföljande granskning som visade att de svenska storbankerna kraftigt minskat sina investeringar och utlåning till fossilbranschen de senaste två åren, efter tusentals protester från svenska bankkunder. Bäst är Handelsbanken som blivit Sveriges första i princip fossilfria storbank. Samtidigt fortsätter övriga svenska storbanker att finansiera oljebolag som letar efter mer olja och gas i Arktis, vilket bryter mot Parisavtalet. Efter rapporten inleddes dialog med bankernas storägare för att få dem att agera.
- **Granskning om H&M:s sömmerskor** Fair Finance Guide släppte tillsammans med Fair Action en uppföljande rapport om H&M:s sömmerskor i låglöneländer som inte kan leva på sina löner. Granskningen visade att bankernas engagemang ökat sedan förra rapporten och att bankerna nu har format en gemensam grupp för att driva på frågan hos H&M. Två av bankerna har även inkluderat krav på levnadslön i sina investeringsriktlinjer sedan förra rapporten.
- **Svenska banker kopplas till kontroverser i Qatar** Inför VM i Qatar granskade Fair Finance Guide svenska bankers och pensionsfonders stöd till bolag som utnyttjar migrantarbetare inom bygg och hotellsektorn i landet. Rapporten visade att svenska finansaktörer satsat 17 miljarder i bolagen och några banker stödjer dessutom regimen direkt med pengar. Granskningen fick mycket uppmärksamhet i media, bland annat genom fotbollskommentatorn Olof Lundh som skrev en krönika om rapporten i Dagens Industri.

”Det är skandal att svenska banker fortsätter att stoppa in pengar i den här otroligt klimatskadliga verksamheten, när vi befinner oss mitt i en akut klimatkris.”

Jakob König i Aftonbladet apropå svenska bankers stöd till fossilutvinning i Arktis.

Vi måste få veta!

Ska vi som konsumenter kunna göra medvetna hållbara val krävs rätt information – utan krångel. Det blir extra tydligt när det handlar om såväl konsumtionsutsläpp som kemikalier.

Några insatser under året

- **Mål för konsumtionsutsläpp**
Sverige ska bli först i världen med ett konsumtionsmål. Det var budskapet när Miljömålsberedningen presenterade sina förslag, som sedan alla partier ställde sig bakom. ”Ska vi rädda klimatet krävs det att vår konsumtion finns med i klimatmålen – och att vår konsumtion förändras”, konstaterade Jan Bertoft. Nu återstår att se hur regeringen tar målen vidare.
- **Kemikalieappen engagerar för en giftfri vardag**
Under året har vi fortsatt sprida information om skadliga ämnen i konsumentvaror och påmint om konsumenters lagliga rätt till information om detta. Appen har laddats ner över 27 000 gånger sedan lanseringen 2018. Med Kemikalieappen som påverkansverktyg har konsumenter skickat fler än 3 700 informationsförfrågningar om kemikalieinnehållet i varor till företag. Kemikalieappen lanserades genom EU-projektet AskREACH, som nu går mot sitt slut. Men appen kommer leva kvar och vi fortsätter arbetet med att minska konsumenters exponering för skadliga ämnen i vardagen genom nya projekt.

- **Test av skadliga ämnen i sommarprylar**
Lagom till sommarens intåg testade vi hur det stod till med innehållet av farliga kemikalier i prylar som hör sommaren till, som badleksaker, trädgårdsredskap och andra somriga hobbyprylar. Vi testade 106 varor från 13 europeiska länder. Testresultatet visade att nästan en tredjedel av prylarna innehöll minst ett särskilt farligt ämne som står med på EU:s kandidatlista. Tio av prylarna innehöll särskilt farliga ämnen i koncentrationer över 0,1 viktprocent. Sex prylar innehöll förbjudna mjukgörare som kan orsaka negativa effekter på hormonsystemet.

Trädgårdshandskar, vattenslangar och sekatorer var några av de produkter som visade sig innehålla skadliga ämnen.

- **Granskning visar hur företag ducar**

Konsumenter har enligt den europeiska kemikalielagstiftningen Reach rätt att få information om särskilt farliga ämnen i varor. Men med det försvårande tillägget att det krävs att de frågar. Vi granskade hur företag svarar på konsumenters frågor om varors kemikalieinnehåll. Resultatet visade att enbart 10 av 25 återförsäljare svarade på frågan. Tre av 25 företag hänvisade konsumenten att kontakta annan aktör i leverantörsledet, och uppfyllde därmed inte sina lagliga informationsskyldigheter. Den låga svarsfrekvensen försvårar för konsumenter att göra informerade köpval. Genom projektet AskREACH och Kemikalieappen fortsätter vi att uppmuntra företag att bli bättre på att kommunicera om varors kemikalieinnehåll.

- **Nytt projekt ska utbilda om kemikaliesmarta hem**

En ny treårig satsning är påbörjad där vi tillsammans med partners från åtta europeiska länder ska hjälpa konsumenter att bli mer kemikaliesmarta i hemmet. Det kommer vi göra genom att erbjuda gratis kurser om hur man kan minska sin exponering för skadliga ämnen i vardagen genom att göra kemikaliesmarta val där hemma. De som gått utbildningen kommer få handfasta tips och verktyg för att i sin tur kunna inspirera och hjälpa nära och kära att kemikaliebanta sina hem. Projektet är finansierat av EU:s miljöprogram LIFE.

“Man visar att man har
koll på sina produkter
och värnar om att
konsumenter ska kunna
göra informerade val.
Det är en win-win-
situation för alla.”

Maria Hammarling i en TT-artikel, apropå vad företag vinner på att faktiskt svara på konsumenternas frågor.

Konsumentkompassen gav svar på val

Under en intensiv valrörelse med en helt ny blockbildning inom svensk politik blev det extra viktigt att sätta ljuset på konsumentfrågorna, i en debatt som annars kom att fokusera på i huvudsak gängkriminalitet och energipriser.

Några insatser under året

- **16 frågor som avslöjade luckor i politiken**

Det finns stora luckor i riksdagspartiernas konsumentpolitik. Det kunde vi konstatera tre månader före valet efter att ha ställt 16 brännande frågor om konsumentpolitik till riksdagens åtta partier. Resultatet, vår Konsumentkompass, visade svart på vitt hur partierna ställer sig i en rad konsumentviktiga frågor, från dagens skenande priser till digitalt utanförskap, överskuld sättning och inte minst: den nödvändiga omställningen till en hållbar konsumtion. Syftet? Att synliggöra och inspirera politiker till att göra mer. Och att guida en och annan väljare inför valet.

- **Konsumentröst i Almedalen**

Årets Almedalsvecka blev åter igen ”live” i Visby efter flera års uppehåll – och intensiv på grund av stundande riksdagsval. Sveriges Konsumenter fanns representerade i paneldebatter och möten i flera olika ämnen: kontanter, livsmedelsmärkning, cirkulär ekonomi, näthandel, telefoni, influencermakt i reklamen och reklam till barn.

- **Ny konsumentminister – ny lathund**

När den nya regeringen presenterades stod det till slut klart att Erik Slottner, Kd, utsetts till ny konsumentminister. Och som traditionen bjuder skickade vi en lathund till honom som hjälp inför det nya uppdraget. Den här gången uppdaterad inte bara mot bakgrund av inflationen och energikrisen utan också med de viktigaste konsumentfrågorna inom EU just nu, då Sverige tar över ordförandeskapet i EU vid nyår.

- **Budget som försvårar för konsumenter**

När regeringen presenterade sin budgetproposition den 8:e november var vi snabba med att kommentera. Visserligen lät regeringen anslagen till konsumentpolitiken ligga kvar på samma nivå som tidigare, men mot bakgrund av de historiskt stora utmaningar som konsumenter står inför i dag, skulle området behövt en rejäl förstärkning. Dessutom väcktes oro över neddragningarna inom miljöområdet, som riskerar att göra det ännu svårare att konsumera hållbart. Här krävs såväl ekonomiska som kommunikativa styrmedel för att göra det lätt att välja miljöriktigt för alla konsumenter, även dem med små marginaler, menade vi.

Årets vinnare:
Framtidens mat

Varje år delar vi tillsammans med Råd & Rön ut Sveriges enda konsumentpris, Blåslampan. Tanken är att det ska gå till en person, organisation eller företag som på ett inspirerande och nyskapande sätt slagit vakt om konsumenternas intressen.

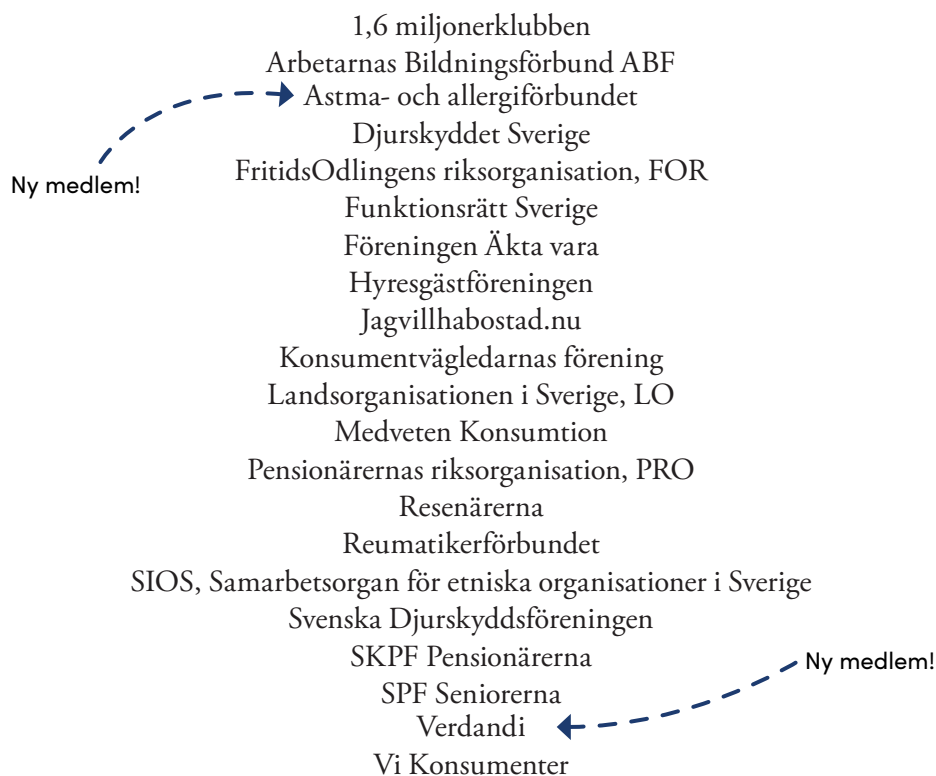
Är det braxenbiffar, lax uppfödd på mjölmasklarver och färs på sötlupin vi ska äta i framtiden? Det tror i alla fall årets vinnare av vår konsumentpris Blåslampan. I hård konkurrens valde juryn att ge priset till Framtidens mat och Torsåker gård – Axfoundations handfasta satsning på att tillsammans med fiskare, forskare, lantbrukare och industri uppfinna framtidens mat. Mat som inte bara är hållbar, utan också god! Det blev vår generalsekreterare Jan Bertoft varse när han en höstruskig dag delade ut priset till den jublande glada programchefen Madeleine Linins Mörner och hennes engagerade medarbetare.

“I teorin kan vi sluta flyga och sluta köpa onödiga prylar, men vi kommer **aldrig kunna sluta äta**. Därför är det så viktigt att konsumenterna erbjuds **hållbara livsmedelsalternativ**.”

Madeleine Linins Mörner, programansvarig för Framtidens mat.

Våra medlemsorganisationer 2022

Läs mer om våra medlemmar:
www.sverigeskonsumenter.se/medlemsorganisationer

Vår tidning

Sedan 2006 ger Sveriges Konsumenter ut konsumenttidningen Råd & Rön, en kommersiellt oberoende tidning och en av få tidningar utan annonser. Vårt uppdrag är att genom gedigna tester hjälpa läsarna att kunna göra kloka val som sparar tid och pengar. Oavsett om det gäller vilka försäkringar du behöver eller inte behöver, vilket kylskåp som lever upp till kraven eller i att se till att din nästa måltid inte innehåller onödiga bekämpningsmedel. Vi vill också bidra till en långsiktigt hållbar konsumtion, både för den egna plånboken och för den planet vi ska lämna efter oss. www.radron.se

**FÖLJ VÅRT
ARBETE
2023!**

Twitter

[@SvKonsumenter](#)

Facebook

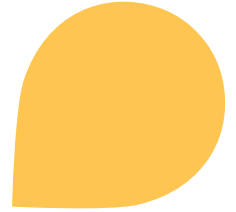
facebook.se/sverigeskonsumenter

Instagram

instagram.se/kemikalieappen

Webb

www.sverigeskonsumenter.se

Sveriges Konsumenter är en oberoende ideell organisation som arbetar för ökad konsumentmakt. Vi verkar för alla konsumenters självklara rätt till skydd, inflytande och möjlighet att göra medvetna och hållbara val. Organisationen arbetar brett med konsumentfrågor, men lägger också särskilt fokus vid frågor som rör livsmedel, banktjänster, tillgänglighet, integritet på nätet och hållbar konsumtion. Bakom vår organisation står 21 medlemsorganisationer.

Vi driver frågor både nationellt, inom EU och globalt och är medlem i den europeiska konsumentorganisationen BEUC, i Consumers International och i organisationen ANEC, konsumentrösten i standardisering.

Vi ger ut den oberoende och reklamfria tidningen Råd & Rön och driver på uppdrag av kommuner och medlemsorganisationer rådgivande konsumentvägledning.

S SVERIGES
KONSUMENTER

Postadress: Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm
Besöksadress: Hammarbybacken 27
Telefon 08-674 43 00
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se